

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I	
Media – ich rodzaje i rys historyczny rozwoju	17
1.1. Wprowadzenie	17
1.2. Pojęcie „medium”	17
1.3. Rodzaje mediów	22
1.3.1. Książka	22
1.3.1.1. Z historii książki	23
1.3.1.2. Czytelnictwo i jego szczególne cechy	30
1.3.2. Prasa	32
1.3.2.1. Prasa – problemy definicyjne	32
1.3.2.2. Początki prasy – starożytność i średniowiecze	32
1.3.2.3. Pierwsze periodyki oraz gazety o charakterze pionierskim	34
1.3.2.4. Prasa w Polsce	35
1.3.2.5. Współczesny rynek prasy w Polsce i na świecie	41
1.3.3. Radio	42
1.3.3.1. Radio i techniczne podstawy jego funkcjonowania	42
1.3.3.2. Rozwój radiofonii	44
1.3.3.3. Radio i radiofonia w Polsce	45
1.3.3.4. Popularność radia jako medium	48
1.3.4. Telewizja	49
1.3.4.1. Podstawy techniczne i powstanie telewizji. Rys historyczny	49
1.3.4.2. Instytucjonalizacja telewizji. Rys historyczny	50
1.3.4.3. Przemysł filmowy a telewizja. Dalsza ewolucja. Rys historyczny	51
1.3.4.4. Telewizja w Polsce	54

1.3.5. Nowe media	59
1.3.5.1. Rys historyczny	60
1.3.5.2. Popularność nowych mediów	66
1.4. Zakończenie	67
 Rozdział II	
Psychologia mediów – ogólna charakterystyka dyscypliny	71
2.1. Wstęp	71
2.2. Początki psychologicznych badań nad mediami	72
2.2.1. Media w psychologii i innych naukach do zakończenia II wojny światowej ...	72
2.2.2. Media w psychologii i innych naukach do roku 1986	81
2.2.3. Współczesna psychologia mediów	83
2.3. Powstanie psychologii mediów jako samodzielnej dyscypliny	84
2.4. Związki psychologii mediów z innymi dyscyplinami	89
2.5. Charakterystyka psychologii mediów jako samodzielnej dyscypliny	90
2.6. Metody badań stosowane w obrębie dyscypliny	96
2.7. Zakończenie	107
 Rozdział III	
Teorie mediów z perspektywy psychologicznej	109
3.1. Wprowadzenie	109
3.2. Teoretyczno-badawcze perspektywy analizy mediów – szeroki poziom analizy ...	111
3.2.1. Perspektywa ilościowa – pozytywistyczna	111
3.2.2. Perspektywa postpozytywistyczna	113
3.2.3. Perspektywa konstrukcjonistyczna, interpretacyjna („hermeneutyczny empiryzm”)	113
3.3. Wybrane szczegółowe teorie mediów – wąski poziom analizy	114
3.3.1. Socjologia północnoamerykańska	114
3.3.2. Szkoła frankfurcka	116
3.3.3. Paradygmat badawczy efektu mediów (<i>the effects tradition</i>)	119
3.3.4. Poglądy Marshalla McLuhana – innowacyjne spojrzenie na problematykę mediów	123
3.3.5. Postmodernizm (poststrukturalizm) – rewolucja w psychologii mediów ...	127
3.3.6. Teoria kultury (<i>cultivation research</i>)	129
3.3.7. Podejście użytkowania i korzyści (<i>uses and gratifications</i>)	140
3.3.8. Badania audytorium (<i>the audience research</i>) oraz koncepcja aktywnej widowni (<i>the active audience</i>)	145
3.3.9. Teoria ramowania (<i>framing theory</i>)	147
3.3.10. Inne ujęcia teoretyczne	151

3.4. Tradycyjne klasyfikacje teorii mediów	151
3.5. Propozycja autorskiej klasyfikacji teorii mediów	158
3.5.1. Podział ze względu na sposób badań: metody ilościowe – metody jakościowe	158
3.5.2. Podział ze względu na aktywność/pasywność użytkownika mediów (odbiorcy)	160
3.5.3. Teorie wartościujące media: negatywne teorie mediów (media jako „zło”) – pozytywne teorie mediów (media jako – potencjalne! – „dobro”)	161
3.6. Zakończenie	162
 Rozdział IV	
Treść medialna i jej wpływ na odbiorcę	165
4.1. Wprowadzenie	165
4.2. Oddziaływanie agresywnych i prospołecznych medialnych treści	167
4.2.1. Przemoc, agresja i przestępczość w mediach oraz ich oddziaływanie na odbiorców	167
4.2.1.1. Wprowadzenie	167
4.2.1.2. Metody badania agresji medialnej. Teorie wyjaśniające oddziaływanie agresji medialnej na odbiorców	168
4.2.1.3. Dane empiryczne i metaanalizy dokumentujące oddziaływanie agresji medialnej	180
4.2.1.4. Charakterystyka użytkowników agresywnych treści medialnych, ich mo- tywacje oraz zmienne modyfikujące oddziaływanie agresji medialnej	182
4.2.1.5. Wybrane przykłady agresji medialnej	184
4.2.1.6. Agresja poza telewizją – badania nad prasą, grammi komputerowymi i no- wymi mediami. Najnowsze przejawy agresji medialnej	186
4.2.1.7. Konkluzja	195
4.2.2. Prospołeczne media i ich znaczenie	198
4.2.2.1. Wprowadzenie	198
4.2.2.2. Zagadnienia teoretyczne i dane empiryczne związane z prospołecznym oddziaływaniem mediów	200
4.2.2.3. Rodzaje prospołecznych mediów i ich przykłady	208
4.2.2.4. Mediacja rodzicielska	212
4.2.2.5. Konkluzja	213
4.3. Kształtowanie wartości poprzez media	216
4.4. Reprezentacje różnych grup społecznych w mediach	222
4.4.1. Sposoby reprezentowania płci w mediach oraz konstruowanie ról płciowych .	222
4.4.2. Reprezentacje grup etnicznych w mediach	238
4.4.3. Reprezentacje osób niepełnosprawnych i osób cierpiących na zaburzenia psy- chiczne w mediach	248
4.5. Obecność reklam w psychologii mediów	265
4.6. Zakończenie	284

Rozdział V

Podstawowe kierunki badań psychologii mediów w Polsce	287
5.1. Wstęp	287
5.2. Media jako nosiciele wartości	289
5.3. Oddziaływanie mediów na odbiorcę	296
5.4. Media jako narzędzie propagandy	323
5.5. Wizerunek wybranych grup społecznych w mediach	334
5.6. Uzależnienie od mediów	348
5.7. Reklama w polskiej psychologii mediów	360
5.8. Zakończenie. Różnice w tematach podejmowanych w obrębie psychologii mediów przez naukę światową a obszarem zainteresowania polskich badaczy	371
Zakończenie	377
Literatura cytowana	391
Aneks	421
Spis tabel, wykresów i rysunków	423
Indeks osobowy	425